

в бизнес-структурах систему экологического менеджмента и сертификации, учитывая, что сегодня экологическая ответственность признана в цивилизованном мире одним из главных факторов развития и конкурентоспособности бизнеса.

6. Разработать и реализовать долгосрочную государственную программу непрерывного экологического образования и воспитания, что будет способствовать формированию экологического сознания и развитию экологической культуры – как внешнего проявления отношений человека к окружающей среде.

Реализация этих задач позволит обеспечить снижение экологических рисков, а также осуществить постепенный переход к принципиально новой модели общественного развития, базирующейся на глубоком понимании экологических проблем и личной экологической ответственности каждого гражданина страны.

Список использованных источников

1. Каганец И. Накроет ли нас «третья волна» // Финансовая Украина. – 1996. – 13 авг.
2. Аксёнова О.В. Социально-экологическая рефлексия на Западе. [Электронный ресурс]. / О.В. Аксёнова // История и современность. – 2006. – №2. – С. 162-187. – Режим доступа: socionauki.ru/journal/articles/145494/. – Название с экрана.
3. Кулясов И.П. Экологическая модернизация: теоретические аспекты / И.П. Кулясов // Социология и социальная антропология. – 2005. – № 3. – С. 100-113.
4. Кулясов И.П. Экологический менеджмент и устойчивое развитие: [Электронный ресурс] / Кулясов И.П., Кулясова А.А. – СПб.: СПбГУ, 2009. – 63 с. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1062643/>. – Название с экрана.
5. Аксёнова О.В. Иллюзия экологической модернизации [Электронный ресурс] / О.В. Аксёнова // История и современность. – 2011. – №2. – С. 103-113. – Режим доступа: socionauki.ru/journal/files/iis/2011_2/103-113.pdf. – Название с экрана.
6. Тысянчук М.С. Сценарии экологической модернизации целлюлозно-бумажных комбинатов / М.С. Тысянчук, С.А. Тулаева, И.П. Кулясов. [Электронный ресурс] // Социологические исследования. – 2008. – №9. – С.68-78. – Режим доступа: ecsocman.hse.ru/data/482/633/1219/Tysyachnyk_9.pdf. – Название с экрана.
7. Яницкий О. Н. Актеры и ресурсы социально-экологической модернизации / О.Н. Яницкий. // Социологические исследования. – 2007. – №8. – С. 3-12.
8. Обзорный доклад о модернизации в мире и Китае (2001–2010) / Пер. с англ. Под общей редакцией Н.И. Лапина / Предисл. Н.И. Лапин, Г.А. Тосунян. М.: Издательство «Весь Мир», 2011. – 256 с.
9. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.bellona.ru/articles_ru/articles_2011/danilov-danilyan.
10. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки". Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.niss.gov.ua/articles/807/>. Назва з екрану.
11. Васюкова Т.Г. Экологія: [Підручник] / Т.Г. Васюкова, О.І. Ярошева. – К.: Конкорд, 2009. – 524 с.
12. Экологія. Підручник / С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 317 с.

О. М. Мовчан
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Фінансування ринку праці в період існуючої кризи і воєнних дій вимагає здійснення заходів, спрямованих на створення умов для запобігання можливому безробіттю шляхом розширення сфер прикладання праці за рахунок створення нових робочих місць з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку регіонів України на перспективу, розвитку малого і середнього бізнесу та провадження інноваційної моделі розвитку економіки за рахунок залучення нових обсягів інвестицій.

В сучасних умовах основним фактором, що характеризується інноваційність економіки України, вважається показник інноваційної активності. Аналіз статистичних показав, що інноваційна діяльність в Україні знаходиться у стані хронічної кризи (табл. 1):

- спостерігається зниження інноваційної активності підприємств та падіння питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості (з 4,8% в 2009 р. до 3,3% в 2013 р.);

- скорочується кількість промислових підприємств, що використовують нові технологічні процеси (у 2012 році проти 2011 року з 2510 до 2188 одиниць, або на 12,8%, в 2013 р. проти 2012 року зменшилась до 1576 одиниць, або на 28%. Особливо скоротилась за цей період впровадження програмних технологічних процесів у промисловості у п'яти регіонах, а саме: у Запорізькій – на 78%, Тернопільській – на 70%, Івано-Франківській – на 50%, Житомирській областях – на 37%, та у м. Києві – на 23% тощо;

- підприємства не зацікавлені активно використовувати нові знання для підвищення власної конкурентоспроможності. Частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення у загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність в 2013 р. скоротилась до 58,0% проти 73,2% в 2011 р. За 2012-2013 рр. частка витрат на придбання інших зовнішніх знань (нових технологій) залишається досить низькою (0,9%), що майже в 4 рази менше ніж в 2008 р. (3,5%);

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах України за 2000-2013 роки*

Рік	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості, %	Впроваджено нових технологічних процесів	у тому числі маловідходних, ресурсозбе-рігаючих і безвідходних		Освоєно виробництво інноваційної продукції, найменувань	з них нових видів техніки	
					про-це-сів	%		оди-ниць	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2000	18,0	14,8	6,8	1403	430	30,6	15323	631	41,2
2005	11,9	8,2	6,5	1808	690	38,2	3152	657	20,8
2007	14,2	11,5	6,7	1419	634	44,7	2526	881	34,9
2008	13,0	10,8	5,9	1647	680	41,3	2446	758	31,0
2009	12,8	10,7	4,8	1893	753	39,8	2685	641	23,9
2010	13,8	11,5	3,8	2043	479	23,4	2408	663	27,5
2011	16,2	12,8	3,8	2510	517	20,6	3238	897	27,7
2012	17,4	13,6	3,3	2188	554	25,3	3403	942	27,7
2013	16,8	13,6	3,3	1576	502	31,9	3138	809	25,8

*Джерело: офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

• частка обсягу виконання наукових і науково-технічних робіт у ВВП починаючи з 2005 р. має тенденцію всього 0,80 проти 0,90 у 2010 р.;

• відсутня належна увага інноваційній діяльності промислових підприємств: з 2008 р. питома вага державного бюджету постійно скорочувалась з 2,1% до 0,3% в 2013 р. Важливого значення набуває детальне вивчення можливостей використання інновацій як засобу економічного розвитку, забезпечення державного регулювання і підтримки інноваційних процесів.

З метою аналізу існуючих та перспективних тенденцій впливу інноваційно-інвестиційної діяльності

на створення робочих місць на підприємствах Міністерством соціальної політики України разом з науковцями було проведено опитування 184 підприємств різних форм власності та видів економічної діяльності. Анкетуванням було охоплено 23 області та місто Київ.

З 184 підприємств, які брали участь у анкетуванні, більшість – 133, або 72,3% становили приватні підприємства, державні склали 21,2% (39 підприємств), комунальні і колективні – 6,5% (12 підприємств).

1. Як показав аналіз, більше половини робочих місць (60,4-60,1%) у 2011–2012 рр. створювалось без залучення інвестицій (табл. 2);

Таблиця 2

Динаміка створення робочих місць на підприємствах з урахуванням залучення інвестицій*

Розмір та форма власності підприємства	Питома вага створених робочих місць, (%)									
	на 01.01.11 р. факт		на 01.01.12 р. факт		на 01.01.13 р. факт		на 01.01.14 р. очікув.		на 01.01.15 р. прогноз	
	в процесі освоєння інвестицій	без залучення інвестицій	в процесі освоєння інвестицій	без залучення інвестицій	в процесі освоєння інвестицій	без залучення інвестицій	в процесі освоєння інвестицій	без залучення інвестицій	в процесі освоєння інвестицій	без залучення інвестицій
ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА, в т.ч. за формою власності										
державна+комун.+колект	4,8	95,3	16,9	83,1	19,4	80,6	9,5	90,5	15,6	84,4
приватна	54,7	45,3	55,5	44,5	42,6	57,4	58,2	41,8	59,1	40,9
разом	43,9	56,1	47,4	52,6	37,2	62,8	47,4	52,6	46,5	53,5
СЕРЕДНІ ПІДПРИЄМСТВА, в т.ч. за формою власності										
державна та комунальна	46,3	53,8	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0
приватна	40,0	60,0	37,2	62,8	39,6	60,4	28,7	71,3	44,0	56,0
разом	41,0	59,0	33,2	66,8	32,2	67,8	24,4	75,6	38,3	61,7
МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА, в т.ч. за формою власності										
державна та комунальна	0,0	100,0	33,3	66,7	33,3	66,7	50,0	50,0	100,0	0,0
приватна	30,8	69,2	33,3	66,7	42,5	57,5	40,0	60,0	45,5	54,5
разом	26,7	73,3	33,3	66,7	40,9	59,1	41,2	58,8	50,0	50,0
ВСЬОГО, в т.ч. за формою власності										
державна+комун+кол.	15,9	84,1	16,8	83,2	15,3	84,7	12,6	87,4	18,5	81,5
приватна	44,8	55,2	44,7	55,3	41,5	58,5	43,8	56,2	50,6	49,4
РАЗОМ	39,6	60,4	39,9	60,1	36,1	63,9	38,3	61,7	44,2	55,8

*Джерело: за даними вибірових обстежень підприємств.

2. Для великих державних та комунальних підприємств активність створення робочих місць із залученням інвестицій досить низька, а середні державні та комунальні підприємства не прогнозують вкладання інвестицій у створення робочих місць.

Найактивніше інвестиції у створення робочих місць вкладали великі приватні підприємства харчової промисловості, машинобудування, металургії, торгівлі, енергетика водопостачання і будівництва, а також іншої професійної, наукової та технічної діяльності та виробництва гумових та пластмасових виробів, які надалі прогнозують зростання їх частки.

3. Щодо створення робочих місць підприємствами з урахуванням різних форм фінансування, то за даними опитування в середньому найбільше робочих місць створюється за рахунок власних коштів підприємств. На 01.01.2011 р. цей показник складав 71,3% і до 2014 р. прогнозовано його зростання до 77,7%. Такі ж показники у 2011р. спостерігалися в середньому для малих, середніх і великих підприємств.

Найбільше робочих місць за рахунок власних коштів створювали державні та комунальні за формами власності та великі за кількістю працюючих підприємства (за 2011–2013 рр. від 85,7% до 89%), повністю за власний рахунок – середні державні та комунальні підприємства (за 2012–2013 рр., такі ж прогнозні показники на 2014 та 2015 роки).

Щодо підприємств приватної форми власності для великих підприємств частка робочих місць, створених за власний рахунок у 2011 р. майже на 11% нижча ніж для середніх (відповідно 66,3% та 77,2%). Проте і для великих, і для середніх приватних підприємств прогнозується її зростання до 2014 р.

На другому місці – робочі місця, створені за кошти іноземних інвесторів. На 01.01.2011р. цей показник складав 13,3%, до 2014 року прогнозується зменшення його частки на 2% (11,3%). Найбільше вкладують іноземні інвестиції у створення робочих місць великі приватні підприємства. Практично не залучають і не планують залучати іноземні інвестиції до створення робочих місць малі і середні державні та комунальні підприємства.

Процес створення робочих місць підприємствами відслідковувався за видами інноваційної діяльності, які були поділені на 4 групи:

- продуктову (розширення масштабів виробництва нових товарів або послуг, які орієнтуються на попит, що формується);
- технологічну (впровадження нових технологічних процесів);
- ринкову (впровадженням нового методу продажу);
- організаційну (вдосконалення організаційних структур управління підприємством).

Щодо розподілу робочих місць, створених за різними напрямками інноваційної діяльності, то найпоширенішим напрямом є продуктова інновація. Так, майже 23% обстежених підприємств у 2011 р. створили 57% робочих місць за рахунок продуктової інновації.

Таким чином щодо створення робочих місць підприємствами за видами інноваційної діяльності можна сказати наступне:

1) найактивніше робочі місця створюються за рахунок впровадження продуктових інновацій великими та середніми приватними підприємствами харчової, легкої (до 2013р. надалі збільшуються технологічні

інновації), фармацевтичної промисловості (до 2015 р. прогнозується зростання частки), виробництва гумових та пластмасових виробів (майже 100%). Проте до 2015 р. прогнозується зменшення їх частки;

2) збільшується частка великих і середніх приватних підприємств, що впроваджують технологічні інновації. Також зростає питома вага робочих місць створених за рахунок технологічних інновацій (майже кожне третє робоче місце), зокрема у таких видах економічної діяльності, як сільське господарство, добувна та харчова промисловість, металургія, енерго- і водопостачання, машинобудування, професійна, наукова та технічна діяльність;

3) низький рівень впровадження технологічних інновацій та, відповідно створення за їх рахунок робочих місць, малими і середніми державними та комунальними підприємствами, які в основному створюють робочі місця за рахунок організаційних інновацій у сільському господарстві, харчовій та деревообробній промисловості, машинобудуванні, енерго- і водопостачанні, торгівлі;

4) значна частина підприємств впроваджує декілька напрямів інновацій одночасно. Так, близько половини підприємств паралельно з продуктовою інновацією впроваджують технологічну, ринкову або організаційну. Зокрема це підприємства сільського господарства, харчової, фармацевтичної промисловості, машинобудування, енерго- і водопостачання, торгівлі.

Для виявлення рівня інноваційної активності підприємств їм було запропоновано відповісти на наступні питання:

1) які чинники перешкоджають впровадженню інновацій на підприємстві;

2) куди доцільно вкладати інвестиції підприємствами (рейтингова оцінка);

За даними опитування основними чинниками, що перешкоджають впровадженню інновацій на вітчизняних підприємствах є:

- 1) обмеженість фінансування;
- 2) відсутність ринку збуту продукції;
- 3) низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури.

1. На обмеженість фінансування, як на головний фактор гальмування розвитку інноваційної діяльності, вказали **76,6%** опитаних підприємств (138) – це може бути як нестача власних коштів і відсутність коштів у замовників, так і недостатня фінансова підтримка держави.

Однак за видами економічної діяльності ступінь важливості цього чинника дещо відрізняється. Так, близько 83% підприємств відмітили цей фактор як головний в таких галузях, як добувна промисловість, виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої та мінеральної продукції, металургійне виробництво, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

Для підприємств машинобудування та сільського господарства це також є важливим фактором – відповідно 78% та 73%

Для таких видів економічної діяльності, як будівництво, енергопостачання та водопостачання; каналізація, поводження з відходами, цей фактор найбільш визначальний – відповідно 90% і 100% опитаних підприємств.

Проте, для підприємств таких галузей, як виробництво хімічних речовин і хімічної продукції та виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів цей чинник не є головним – відповідно 40% та 25%.

2. На відсутність ринку збуту продукції вказало 25,5% опитаних респондентів (47 підприємств). Зокрема близько третини підприємств машинобудування (38%), легкої промисловості (33%) та сільського господарства (30%). За даними анкетування для підприємств хімічної промисловості відсутність ринків збуту випускаємої ними продукції навіть важливіша за фінансування – 60% респондентів.

3. Гальмує впровадження інновацій низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури, на який вказали 22,3% опитаних (41 підприємство). Більший за середній цей показник у машинобудуванні (38%), легкій промисловості, виробництві гумових і пластмасових виробів, транспорті, складському господарстві, поштової та кур'єрській діяльності (33%), будівництві (30%), виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (25%).

Окрім вищезазначених, опитаними підприємствами було виділено ще декілька чинників, що перешкоджають впровадженню інновацій, таких як *висока собівартість випускаємої продукції, низький рівень науково-технічної підтримки, низька конкурентоспроможність випускаємої продукції, низький рівень кваліфікації персоналу, високий економічний ризик, недосконалість законодавчої бази, відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями, нестача інформації про нові технології*.

Підприємствам було запропоновано оцінити перспективи вкладання інвестицій за такими напрямками (рейтинг: 1 – найбільш перспективний напрямок, 5 – найменш перспективний):

- 1) технічна реконструкція та модернізація виробництва;
- 2) впровадження інноваційних технологій;
- 3) перепрофілювання виробництва;
- 4) підвищення рівня кваліфікації персоналу.

Переважає більшість підприємств, що відповіли на це питання, перспективними напрямками вкладання інвестицій вважає технічну реконструкцію та модернізацію виробництва (63,6%) і впровадження інноваційних технологій (44%).

Однак за видами економічної діяльності ступінь важливості кожного з напрямків відрізняється.

1. За даними анкетування, *технічна реконструкція та модернізація виробництва є переважаючим напрямком* для вкладання інвестицій (рейтингова оцінка 1, 2) більше 80% підприємств металургії, транспорту, будівництва, виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції. Нижчий за середній рівень – серед підприємств оптової та роздрібною торгівлі (42%), добувної промисловості (50%), сільського господарства (55%).

2. На другому місці – *впровадження інноваційних технологій* – 44% анкетованих.

На цьому напрямку найбільше увагу акцентують підприємства легкої промисловості (61%), сільського господарства (52%), виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, професійної, наукової та технічної діяльності та фармацевтичної галузі (50%).

3. Щодо *перепрофілювання виробництва*, то лише 8,7% опитаних підприємств, що відповіли на питання анкети, розглядають цей напрямок як перспективний для вкладання інвестицій. Вищий за середній цей показник у таких галузях, як металургія, а також легка і деревообробна промисловість, проте він складає всього від 10 до 20% опитаних підприємств.

Таким чином щодо напрямків вкладання інвестицій підприємствами можна сказати наступне:

1) значна частина підприємств вбачає перспективи свого розвитку в сучасних умовах у вкладанні інвестицій у технічну реконструкцію та модернізацію виробництва та впровадженні інноваційних технологій;

2) інвестиційна діяльність на більшості підприємств України обмежується аварійними і поточними ремонтами та імпортом окремих одиниць обладнання.

3 метою впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, як одного із найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та національної безпеки, надаються рекомендації за результатами вибіркового обстеження підприємств в регіонах України.

За даними анкетування регіонами були виділені наступні чинники впливу інноваційної діяльності (за рівнем значущості) на створення робочих місць:

1. Збільшення оборотних коштів для вкладання в інноваційні проекти.

2. Розвиненість інноваційної інфраструктури (збільшення технопарків, інноваційно-технологічних центрів).

3. Державна підтримка впровадження інновацій та високих технологій.

4. Визначення пріоритетних галузей за регіонами для сприяння інноваційній діяльності.

5. Інформованість підприємств щодо впровадження інноваційних проектів.

6. Активізація залучення МСП до інноваційної діяльності.

1). Найвагомим чинником на думку регіонів є збільшення оборотних коштів для вкладання в інноваційні проекти, що підкреслили 17 регіонів.

Інноваційний розвиток регіонів і підприємств неможливий без здійснення інвестицій та потребує проведення ефективною інвестиційної політики. Інноваційна діяльність промислових підприємств передбачає використання власних, позикових та залучених коштів. У широкому трактуванні інвестиції являють собою вкладення капіталу, який було отримано як прибуток, з метою його подальшого зростання.

Оскільки найчастіше інвестування відбувається за рахунок власних оборотних коштів підприємств, які вилучаються з основної діяльності, їх брак або обмеженість розглядається регіонами як головний чинник, що гальмує інноваційний розвиток.

2). Розвиток інноваційної інфраструктури, яка включає технопарки; інноваційно-технологічні центри; бізнес-інкубатори; інжинірингові та консалтингові підприємства; промислові кластери; організації з підготовки і перепідготовки кадрів в області технологічного менеджменту (нова категорія фахівців з комерціалізації результатів НДДКР). Про робочі місця, створені за рахунок технопарків і виконання інноваційних проектів – повідомили 12 регіонів.

Сьогодні у світовому господарстві функціонують понад 2 тис. технопарків і бізнес інкубаторів. Найбільше їх сконцентровано у США, Китаї, РФ, Великій Британії, ФРН, Японії та Франції.

Технопарки функціонують по-різному. Наприклад у США проводиться чітка державна інноваційна політика щодо зменшення загального бюджетного фінансування університетів, а також виділення більше коштів на конкретні програми спільної діяльності університетів та технопарків

Світовий досвід становлення технологічного ринку в США, Японії, Швеції, Тайвані і ін. доводить, що програми стійкого розвитку і створення технокополісів і технопаркових структур як інноваційних центрів є основним елементом державної політики в розвинених країнах. Економічний розвиток на зразок технокополісів і технопарків перетворює периферійні області з відносно відсталою економікою у високорозвинуті регіони, забезпечені високими технологіями в різних сферах промислового і сільськогосподарського виробництва, транспорту, зв'язку. При цьому вирішуються регіональні задачі соціального розвитку, такі як, створення додаткових робочих місць, підготовка власних фахівців, створення інфраструктури і інші [1].

Існуюча в Україні інноваційна інфраструктура не охоплює усі ланки інноваційного процесу, вона є функціонально неповною та недостатньо розвинутою. На думку регіонів існує необхідність розвитку венчурних фондів та центрів трансферу технологій.

В процесах посилення конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності вирішальну роль відіграє формування кластерів (12 регіонів).

3). Державне сприяння впровадженню інновацій та високих технологій (про це повідомили 10 регіонів).

На рівні держави існує достатньо розвинута система управління інноваційною діяльністю. Запропоновані різні державні програми підтримки інноваційної діяльності, але механізми інноваційної системи не реалізуються. Існуюча система не спроможна забезпечити ефективний контроль над розподілом, використанням і поверненням наданих підприємствам кредитів. Для вирішення цих проблем регіони пропонують створити систему інноваційного розвитку промисловості.

В умовах ринкової економіки держава не може безпосередньо впливати на діяльність галузей та підприємств державного сектору. Сутність політики держави повинна полягати у спонуканні до розвитку високих технологій, розробленні і впровадженні інноваційних програм на рівні безпосередніх виробників, створенні умов, за яких підприємства не залежно від форм власності не тільки не зможуть відмовитися від інноваційної діяльності, але й усвідомлять її необхідність, високу результативність, нові можливості і прагнуть до інноваційного розвитку.

4). Визначення пріоритетних галузей економіки в регіонах для сприяння інноваційній діяльності (про що повідомили 6 регіонів).

Пріоритетні для сприяння інноваційній діяльності галузі мають визначатися на етапах розроблення регіональних програм економічного, соціального, інвестиційного та інноваційного розвитку з обов'язковим врахуванням регіональних особливостей, в тому числі ресурсних, з метою підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів для підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

5). Підвищення інформованості підприємств щодо впровадження інноваційних проектів. На думку регіонів, постає необхідність створення інформаційної бази інновацій, яку доцільно мати і з якої можна вибрати інноваційний продукт (технологію) для підприємства будь якої форми власності та видів економічної діяльності.

б). Активізація залучення МСП до інноваційної діяльності.

Для стимулювання бізнесу інвестувати в модернізацію створення високопродуктивних робочих місць необхідно зменшити масштаби монополій. Одним з основних інструментів демонополізації є створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього бізнесу (МСП).

Одним із перспективних напрямів створення нового конкурентного середовища є розвиток малого і середнього бізнесу. Саме цей бізнес сприяє активізації інноваційних процесів, мобілізації науково-технічних ресурсів, розвитку наукомістких галузей, створенню високопродуктивних робочих місць, скороченню безробіття. Саме малий і середній бізнес, оперативно реагуючи на зміну ринкової кон'юнктури, надає ринковій економіці необхідної гнучкості та мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси, а також ресурси робочої сили. В економіці розвинених країн на малий і середній бізнес припадає 90% усіх підприємств а також 20-60% ВВП. У 2010 році інноваційною діяльністю у промисловості в США, Франції та Німеччині займалися 70-80% від загальної кількості підприємств, а в Японії – 95% [2].

Перспективними щодо інноваційного розвитку МСП для України можна вважати наступні заходи:

- розробка державної політики щодо підтримки інноваційного розвитку МСП як окремого повноцінного напрямку загальної Стратегії інноваційного розвитку держави на середньострокову та довгострокову перспективу (нормативно-правове регулювання, сприятлива кредитна та податкова політика, кадрове забезпечення, зменшення можливих підприємницьких ризиків);
- використання інноваційної діяльності МСП, як одного з інструментів сприяння розвитку регіональної економіки, зокрема за рахунок надання більш широких повноважень регіонам в питаннях форм підтримки діяльності МСП;
- активізація участі МСП у відбудові інноваційної соціально орієнтованої моделі розвитку економіки має відбуватися на правах рівноправного партнерства;
- розвиток інноваційної інфраструктури підтримки МСП;
- розширення практики створення малих та середніх інноваційних підприємств на базі наукових і освітніх організацій та різних форм їх взаємодії з великими підприємствами;
- МСП в процесі інноваційної діяльності можуть виступати як розробники різних видів інновацій так і в якості їх користувачів, і в тому, і іншому випадку має надаватися державна підтримка;
- інноваційна діяльність МСП має бути орієнтована на конкурентноздатність продукції, технологій, послуг.

Для активізації інноваційної діяльності та розвитку системи високопродуктивних робочих місць доцільно використовувати наступні механізми:

1) створити сучасні чіткі нормативно-правові та організаційно-економічні механізми мотивації інноваційного розвитку підприємств, зокрема стимулювання підприємств до вкладання інвестицій у технічну реконструкцію та модернізацію виробництва та впровадження інноваційних технологій;

2) впроваджувати сприятливу податкову та кредитну політику з метою активізації залучення до інноваційної діяльності малих та середніх підприємств, зокрема спрощення системи отримання кредиту у фінансових установах, зниження податкового навантаження на інноваційну складову розвитку, забезпечення можливості доступу до довгострокових і відносно дешевих фінансових ресурсів, грантів ЄС, удосконалення системи оподаткування з метою легалізації заробітної плати;

5) оптимізувати існуючі джерела фінансування інноваційної діяльності, зокрема визначати загальний обсяг фінансових ресурсів з урахуванням ризиків; в процесі пошуку інших можливих джерел фінансування визначати критерії ефективності їх використання; проводити аналіз і оцінку джерел за прийнятими критеріями; сформувати оптимальну структуру та механізм фінансування інновацій;

б) активізувати залучення до підтримки інноваційної діяльності ті джерела фінансування, які позитивно впливають на динаміку обсягів реалізації інноваційної продукції – це власні кошти, кредити, іноземні інвестиції, збільшення обсягу державної фінансової підтримки, а також доцільно включити додаткову емісію акцій, депозити та заощадження населення. Альтернативними джерелами фінансування інноваційної діяльності є позикові ресурси, які можуть бути представлені банківським та державним кредитуванням, емісією корпоративних облігацій та лізингом;

8) підтримка розвитку збутової діяльності та логістики, збільшення фінансування маркетингової діяльності і розширення ринків збуту для товаровиробників шляхом формування зон вільної торгівлі з іншими країнами може стати суттєвим чинником, що мотивує

підприємства до створення нових високотехнологічних робочих місць;

10) створювати нові високопродуктивні робочі місця в першу чергу доцільно в пріоритетних і конкурентоспроможних галузях економіки: інформаційні технології, суднобудування, авіабудування, машинобудування, приладобудування, металургія.

На сьогодні процеси, що відбуваються у соціально-економічному та політичному житті країни в тому числі напруженість на сході України створюють умови для погіршення ситуації у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Виникає ряд проблем пов'язаних з розривом зв'язку з Росією і як наслідок падіння обсягів виробництва серед інноваційних підприємств.

За таких умов актуалізується необхідність державної підтримки та адекватного реагування держави на процеси, які відбуваються в інноваційно-інвестиційній діяльності, зокрема розробки механізмів реалізації ключових напрямів антикризового регулювання: проведення ефективної конкретної політики впровадження державних цільових програм та інвестиційної проектів, підвищенню інвестиційної політики, розвиток пріоритетних галузей, національної економіки на інноваційно-інвестиційній основі, розширення застосування праці.

Список використаних джерел

1. Арутюнова Є.Ю. Зарубіжний досвід створення інноваційної інфраструктури та можливості його застосування для України / Є.Ю. Арутюнова, М.Г. Мордвінова, Р.В.Ободець // Економічний простір. – 2009. – №22/1. – С. 65-70.

2. Шовкалюк В.С. Розвиток та державна підтримка малого інноваційного бізнесу в Україні [Електронний ресурс] // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2011. – №3. – Режим доступу: <http://nonproblem.com/content/rozvitok-ta-derzhavna-pidtrimka-malogo-innovatsijnogo-biznesu-v-ukrayini-vs-sho-vkalyuk>.

А. Б. Надич
г. Киев

ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ СИСТЕМЫ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ПРОМЫШЛЕННЫХ РЕГИОНАХ В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Вступление. Одним из наиболее важных направлений модернизации национальной экономики является формирование более гибкой модели финансовой системы, способной адекватно отвечать на вызовы кризисных явлений в промышленных регионах. Стационарные процессы в экономике усугубляются высоким уровнем дефицита наличной денежной массы. Это обостряет ситуацию с выплатами заработной платы, приводит к росту задолженности перед контрагентами предприятий, увеличивает длительность производственного цикла из-за несвоевременной по-

ставки сырья, материалов и комплектующих вследствие неплатежей поставщикам и подрядчикам. В условиях нехватки наличных денежных средств особенно остро стоит вопрос о поисках альтернативных финансовых инструментов, которые могли бы стимулировать процессы структурной трансформации социально-экономической системы и служить удовлетворению первоочередных нужд населения на местном уровне. Одним из путей решения возникших проблем может стать введение дополнительных денежных систем в промышленных регионах страны.